

Samarbeid med frivillige utfordrer soknediakonene

Det er ikke så ofte at soknediakoner går hen og tar embetsek-samen i sosialt arbeid, det er desto sjeldnere at temaet er hentet fra den diakonale arbeidsmark. Begge deler står den tidligere soknediakon i Jar menighet i Bærum, Kari Stray Nordberg for. Hun har sin utdannelse fra Diakonhjemmet fra 1980, og arbeidet som soknediakon fram til våren 1984, før studiene ved Universitetet i Trondheim tok det meste av tiden. De to siste årene har hun vært knyttet til Diakonhjem-mets teologisk/administrative høyskole som lektor i praktisk diakoni. Diakonos har stilt henne endel spørsmål om oppga-ven.

Av Olav Fanuelson

Hva har du egentlig skrevet om?

Temaet for hovedoppgaven er **Bruk av frivillige i sosialt arbeid**. En studie av sokne-diakoners samarbeid med frivillige i to ulike sosialøkolo-giske kontekster.

Selve problemstillingen for oppgaven er formulert som et tema som er presisert og avgrenset gjennom to spørsmål: Profesjonelles samar-beid med frivillige i sosialt arbeid. Hvordan erfares dette av sosionomene?

Mitt utgangspunkt har vært at samarbeid mellom såkalt profesjonelle og frivillige er satt på dagsorden innen sosialt og diakonalt arbeid. I langt sterkere grad enn før har man fått øynene opp for et mangfold i tjenestetilbudet. Samarbeid skal være et middel til «å sikre en best mulig utnyttelse av de samlede ressurser», slik det heter

i ny Lov om sosiale tjenester, (NOU 1985: 18, s. 65).

Det er imidlertid grunn til å anta at et samarbeid mellom profesjonelle og frivillige ikke nødvendigvis er fritt for spenninger.

Profesjonelt arbeid har sprunget ut av det frivillige engasjement, og har etterhvert definert seg som forskjellig fra det. Å åpne for et samarbeid kan bety å åpne for ulike syn på det sosiale og diakonale arbeidet.

Du har altså tatt utgangspunkt i det arbeidet som utføres av sognediakoner – hvorfor det?

Jo, det som er interessant i denne forbindelsen er at profesjonelle ansatte som sogne-diakoner ikke bare bør, men skal samarbeide med frivillige.

Stillingsinstruksen sier at soknediakonens «særlige ansvar er ... å bygge opp en frivillig diakonal tjeneste». Tjenester og stillinger i Den norske kirke. Kirkerådet, 1981, s. 21). M.a.o. finnes

det blant soknediakonene et erfaringsmateriale som er en sentral kilde til innsikt i sam-arbeidet mellom profesjo-nelle og frivillige og av gene-rell interesse utover den dia-konifaglige.

For å få fram sentrale trekk ved samarbeidet har jeg valgt å se nærmere på to sammen-lignbare samarbeidsforhold, men der betingelsene for samarbeidet varierte. Sokne-diakonene var noenlunde like m.h.t. alder, kjønn, utdanning o.l., og tiltaket de samarbeidet med de frivillige om var det samme, nemlig kontakttjeneten. Imidlertid var den ene soknediakonen ansatt i en drabantbymenig-het, den andre i bygdemenig-het.

Og hva viste undersøkelsen?

Undersøkelsen viste at samarbeidet hadde utviklet seg svært forskjellig. I dra-bantbymenigheten var sam-arbeidet nokså formalisert. Soknediakonen ivaretok de fleste funksjoner hva gjelder rekruttering, stabilisering av kontaktforhold, veiledning m.m., og hadde en ledende rolle. I bygdemenigheten derimot var det de frivillige som ivaretok de fleste funk-sjoner utfra en desentralisert oppbygging av kontakttjene-ten. Tiltaket fikk en ufor-mell utforming, og soknedia-konens rolle var stort sett av koordinerende art.

PRAKTISK DIAKONI

Disse ulike utslag av samarbeidet utfordret soknediakonene på forskjellig måte. I drabantbyen fantes det ikke noen felles kultur eller normer i lokalmiljøet. Her var det mulig, å bygge opp et tiltak mot klare regler og retningslinjer, fordi det skapte trygghet innenfor et samfunn som hadde så få tradisjoner for mellommenneskelig kontakt. I en slik situasjon var det mulig å forme kontakttjenesten i tråd med normene for profesjonell praksis.

Soknediakonen erfarte derfor at det her gikk an å samarbeide med de frivillige på en systematisk og målrettet måte. Her var det behov for vedkommendes kompetanse, ikke minst i utøvelsen av veiledningsfunksjonen. Samarbeidet fungerte ukomplisert og lite spenningsfylt.

I motsetning til drabantbyen fantes det i bygdemenigheten tradisjoner for sosial omgang. Her var det ikke mulig å bygge opp kontakttjenesten etter de normer for praktisering som soknediakonen i utgangspunktet hadde tenkt seg. Soknediakonen måtte vike på det som for ham var sentrale prinsipper, som å sikre tiltaket gjennom retningslinjer, kontrakt, taushetsplikt. Kontakttjenesten ble tilpasset de frivilliges uformelle tilnæringsmåte som de var fortrolig med gjennom den eksisterende uformelle besøkstradisjon.

I tillegg var soknediakonen overrasket over at de frivillige verken etterspurte eller hadde behov for veiledning i den tjenesten de utførte. Det var forståelig at soknediako-

nen her opplevde samarbeidet med de frivillige som utfordrende, – noe han ga uttrykk for i intervjuet.

Hvilke konsekvenser blir det av forskjellene mellom friville i drabantbyen og i bygda?

Det ga seg utslag bl.a. i ulike samarbeidsmodeller, selv om tiltaket var det samme. På bakgrunn av de to soknediakonenes ulike reaksjoner ser det ut til at det var langt mer spenningsfylt å samarbeide med frivillige som hadde alternative normer for utøvelse av diakonalt/sosialt arbeid. Kan dette bety at profesjonelle helst foretrekker frivillige som har sammenfallende syn på praksisutøvelse? Enten ved at de har det fra før, eller ved at de «profesjonaliseres» til disse normene gjennom opplæring og veiledning?

Samarbeid skal være et middel til å sikre en best mulig utnyttelse av de samlede ressurser. Begrepet utnyttelse blir derfor interessant i denne sammenheng. Hvordan utnytter man ressursen frivillig best mulig? Vi har sett at det er forskjell på frivillige, og spørsmålet er derfor om vi som profesjonelle klarer å forvalte denne forskjellen, eller om vår preferanse for bestemte typer frivillige gjør oss mindre skikket til å gå inn i ulike samarbeidsmodeller med frivillige.

Det knytter seg derfor særlig interesse til hvordan soknediakonen i bygdemenigheten løste de spenningsfylte situasjonene som oppsto. Ga han opp sine egne forestillinger om hva faglig arbeid var, eller fikk han de frivillige til å endre sine forestillinger?

Soknediakonen erfarte at han måtte legge såkalte faglige prinsipper «på hylla», og på spørsmål om hvordan det kjentes svarte han:

«Jo, ... selvfølgelig følt til å begynne med, men det der har også med hva vi legger i faglighet. Jeg har i hvert fall fått et annet innhold i det begrepet. Når vi kommer ut så forstår vi faglighet som at det skal inneholde det og det, at det skal være faste avtaler, kontrakter, osv. Men det å være faglig går ut på å ta hensyn til de omgivelsene du skal jobbe i».

I den forbindelse erfarte soknediakonen at sine opprinnelige forestillinger om faglig arbeid var svært snevre:

«Det nytter ikke å si at de prinsippene gjelder i enhver sammenheng. Vi må justere oss utfra situasjonen».

Soknediakonen ga altså ikke opp sin egen faglige forståelse, men utvidet innholdet i begrepet faglighet.

Hva mener du er utfordringene videre på dette feltet?

Samarbeid med frivillige utfordrer en profesjonell forskjellig, avhengig av hvem de frivillige er. Det sentrale i denne sammenheng er at profesjonelle har ferdigheter i å inngå ulike former for samarbeid. Det er viktig at ikke minst soknediakonene blir forberedt og dyktiggjort til dette, fordi det er behov for mangfold i tjenestetilbudet innen det diakonale/sosiale feltet. Jeg tror også det er viktig å forske videre på dette feltet, og ikke minst bør disse kunnskapene inn i diakonutdanningen.